

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor:
2657 S. Lawdala av.
Office of publication:
2657 S. Lawdala av.
Telephone: Lawdala 4635.

LETO—YEAR XV. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 21. julija (July 21) 1922. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 169.

DVA GOVERNORJA STA PROTI HARDINGU; PRVI POSKUS ZDROBLJENJA STAVKE V PENNI.

Governor Severne Karoline je zavrgel odredbo Hardinga, rekoč, da se je zvezna vlada postavila na stran operatorjev. Governor Marylanda je odgovoril, da ne bo vabil rudarjev na delo, ker ve, da ne pojdejo. Illinois je premočna rudarska trdnjava za naskok. Antracitno polje ostane nedotaknjeno. Kralji premoga v zapadni Pennsylvaniji bodo prvi poskusili odpreti jame po znižani mezd. "Checkoff" so odpravili. Lewis javlja, da vrste rudarjev ostanejo neomajane.

Michiganski governor zaseže rudnike.
Lansing, Mich., 20. jul. — Governor Groesbeck je danes brzojavil predsedniku Harding, da je pripravljen vzeti premogovnike v Michiganu pod kontrolo države in jih operirati na svojo pest. Governor bi rad vedel, dali ga bo zvezna vlada podpirala pri tem koraku.

Washington, D. C. — Sedemnajst governorjev je odgovorilo do četrtika jutraj na brzojavni poziv predsednika Hardinga, da naj povabijo rudarje na delo in zaščitijo v vojaštvom tiste, ki se odzovejo.

Dva governorja sta odgovorila negativno, javljajoč, da se ne bo sta ozirala na Hardingov poziv, ker bi bilo brez uspeha. To sta governor Morrison iz Severne Karoline in governor Ritchie iz Marylanda.

Morrison direktno očita Harding, da se je vlada postavila na stran operatorjev in da namerava v njihovem interesu sročiti stavko rudarjev. To pa ni prav, pravi Morrison; vlada bi morala biti absolutno nepristranska.

"Vlada, ki stori kaj takega," se glasi Morrisonov odgovor, "mora izgubiti zaupanje stranke, proti kateri se obrne. Moje stališče je, da vlada mora biti absolutno nepristranska v industrijskem konfliktu in pustiti stranke, naj izvrše svoj boj do konca. Vaše stališče je, vporabiti silo vlade proti stavkujočim rudarjem, ki morajo naravno izgubiti vso vero v nepristranost vojakov ali drugih obojenih sil neglede na to, če vzrok za vporabo teh sil upravičen ali ne."

Governor Ritchie je brzojavil Harding, da v Marylandu vlada najlepši mir in zato je vojaštvo nepotrebno. Rudarjev pa ne bo vabil na delo, ker ve, da se ne bodo vrnili.

Governor Trinkle v Virginiji je odgovoril, da njegova država producira malo premoga in da "sploti ni stavke".

Governorji drugih držav so odgovorili afirmativno, da "bodo storili vse, kar je v njihovi moči za izvedbo zahtev zvezne vlade." To se pravi z drugimi besedami, da bodo poskusili zdrobiti stavko, ako bo mogoče. Governor Allen v Kansasu je sporočil Harding, da je državno industrijsko sodišče ukazalo obnoviti obrat premogovnikov.

Illinois ni odgovoril. Podgovernor Sterling, ki nadomestuje Smalla, kateri se nahaja na počitnicah v Michiganu, mogoče odgovori vsak čas, toda po vestih iz Springfielda ne morejo državne oblasti v Illinoisu ničesar storiti za obnovo obrata iz dveh razlogov: prvič je 90.000 rudarjev v državi neodstotno organiziranih in ne pojdejo na delo, drugi pa država ne more ščititi stavkoka-zov od zunaj, ker bi s tem kršila svoj zakon, ki zahteva, da mora vsak rudar imeti spridevalo dvestoletne izkušnje.

Prvi poskus za "obnovo obrata" bo v Pennsylvaniji.

Pittsburgh, Penna. — Zapadna Pennsylvanija bo tista zagoda, katero nameravajo kralji premoga s pomočjo državnih in zveznih vojaških čet zabiti v organizacijo rudarjev v svrhu uničenja stavke. Pittsburgh Coal Producers' Association, organizacija operatorjev, je v sredo naznanila, da odpre svoje rove, ki počivajo že od 1. aprila, in sicer na temelju mezd, ki je bila v veljavi v novembru 1917: pet dolarjev za dnevno delo osem ur, 70 centov za

tone za kopanje s strojem in 87.64 centov od tone za kopanje s krampom. To pomeni, da je medza znižana za \$2.50 dnevno, 24 centov od tone za kopanje s strojem in 23 centov od tone za kopanje s krampom.

Sedanja unijska mezda, katero zahtevajo rudarji, da ostane še dve leti, je \$7.50 za dnevno delo, 94 centov od tone za kopanje s strojem in \$1.11 od tone za kopanje s krampom.

Dalje nameravajo pittsburski operatorji, da je "checkoff" (pobiranje unijskih doneskov od mezd) popolnoma odpravljen.

Naskok na Illinois je nemogoč.

Springfield, Ill. — Nadomestni governor Sterling je prejel obvestilo operatorjev v Illinoisu, da ne bodo poskušali odpreti rudnikov brez pogodbe z rudarji. Illinois, ki producira največ mehkega premoga v Uniji, je najmočnejša trdnjava rudarske organizacije; vrhunskega rudarja zavarovani s posebnim zakonom, na temelju katerega je delo v rovi pod zemljo nemogoče brez spridevala sposobnosti, katerega more dati edino državni biro, ki je pod kontrolo organizacije. Rudniki v Illinoisu so torej absolutno zaprti delavcem, katere ni mogoče "odpreti" drugače kakor z uničenjem unijske 90.000 rudarjev. Tega pa ne bodo poskušali.

Antracitno polje ostane nedotaknjeno.

Philadelphia, Pa. — Lastniki trdega premoga niso bili povabljeni, da odpro svoje jame, in četudi bi bili, ne bi mogli tega storiti. Prvič zato ne, ker njihova pogajanja z rudarji niso pretrgana, in drugič, ker velja za rudarje v Illinoisu: sleherni rudar mora imeti dve leti izkušnje, predno dobi dovoljenje za delo v rovu antracitnega premoga. Skebi so torej nemogoči.

Antracitno polje absolutno počiva že od 1. aprila in niti funt premoga ni šel na dan na vsem, 500 kvadratnih milj obsegajočem polju. Produkcija trdega premoga je zaostala za 25 milijonov ton, od kar traja stavka. Rudarji na tem polju, katerih je okrog 150,00, so vsi organizirani.

Vlada ne bo končala stavke na ta način.

Washington, D. C. — V notranjih vladnih krožkih je zavladala potrota. Pot, katero je izbrala administracija za donega miru v premogarski industriji, je najdaljša do konca stavke. Mnogi pravijo odprto, da je Harding nasel operatorjem, ki so po kontrolo je kraljevskega trasta in katerih stališče je, da je treba razbiti stavko s silo in uničiti rudarsko organizacijo.

Ko je Harding poveril A. M. Oglu, predsedniku National Coal Association, nalogo, da povabi operatorje na konferenco v Washington, je Ogle sklical le tiste lastnike, ki so najzagrizenejši nasprotniki organiziranih rudarjev; večje število operatorjev, ki so na konferenco z rudarji na temelju stare pogodbe, je manjkalo na konferenco.

Vladni krogi dvomijo, da bodo mogli operatorji dobiti dovolj stavkoka-zov za produkcijo premoga v zadostni količini. Stavka se še lahko vleče meseci in kaos bo toliko večji.

Lewis in ostali glavni odborniki rudarjev so v Washingtonu, kjer delajo načrte za defenzivo. Voditelji rudarjev so trdno pripravljeni, da se ne bodo vrnili, dokler ne bodo dobili (Dalje na 3. strani.)

RUDARJI SE ZAVE- DAJO SVOJE MOČI.

**OD TEGA SPOZNANJA JIH NE
ODVRNE NOBENA POTEZA.**

Rudarji ne bodo odnehali od zahtev kolektivnega pogajanja.

Washington, D. C. (Federated Press. L. Todd). — Predsednik Harding je prišel kazati voljo, da se konča stavka, toda pokazal jo ni dosti močno.

Tak je položaj, ki je povzročil, da je taktični odbor rudarske organizacije U. M. W. of A. odpoval domov. Člani odbora so vedeli, da so izvojevali zmago v stavki; zaraditga so bili siti Hardingovega naziranja, da so komaj izvojevali pravico, da razpravljajo o svojem lastnem porazu. Kadar bo on pripravljen dokazati, da je rudarjem garantirano kolektivno pogajanje po petnajsteden-ski stavki, polni trpljenja, ako se vrnejo na delo, ga bodo rudarji poslušali.

Harding se je prvokrat približal pametni poziciji v svojem pisnu na rudniške podjetnike na polju mehkega premoga, ki je bilo čitano rudarskemu taktičnemu odboru po Lewisu v pondeljek. V tem pismu Harding pristane, da njegova predlagana premogovniška komisija ne bo vnovstavila stalne meridne lestvice ali stalnih delavnih razmer, ki bi onemogočila skupne pogodbe med rudarji in premogovniškimi podjetniki. On predlaga, da komisija pođe le začasni odlok in da se podatki, ki jih pronaide komisija, vporabijo spomlad kot nasveti, ko se sestanejo zastopniki rudarjev in podjetnikov. To pravilo velja tudi za rudarje in podjetnike na antracitnem polju. Harding je sprejel obljubo rudarjev, da sprejmejo logične posledice, prihajajoče iz faktov poštene preiskave pri pogajanjih v bodočnosti s podjetniki na antracitnem polju. Predsednik zopet povdarja, da "checkoff" ostane do prihodnjega marca. Z drugimi besedami to pomeni, da se naj ustvari nekako premirje do prihodnje spomladi, v tem času pa veljajo stara meridna lestvica in stare delovne razmere.

Kar rudarji jasno vidijo v tej predsednikovi definiciji, je to, da ni nikjer nič storjenega za sto tisoč rudarjev, ki so se pridružili stavkarjem in rudarski organizaciji, od katerih jih je največ v Pennsylvaniji. Ti rudniki so večinoma pod kontrolo Morganovih in Rockefellerjevih interesov. Te kompanije niso bile zastopane pri razpravi v Beli hiši. Zaradi tega bodo najbrž odklonile plačevanje mezde, ki jo določa Hardingova komisija in ravno tako ne bodo priznale delavnih pogojev te komisije. Rudarji v conevillskih in fayettskih pokrajinah so pred dejstvom, da bi morali še nadalje stavkati v premirnem času. Na obratno pa mednarodna rudarska organizacija vztraja trdno na stališču, da podpira te stavkarje, taktični odbor iz mednarodni odborniki pa zavzemajo stališče, da bi taka delna izravnava ne koristila organizaciji kot celoti. Veliko je odvisno, pravzaprav bo odvisno od ljudi, ki bodo tvorili tak komisijo. Mogoče se lahko zgodi, da morajo podjetniki iz Zapadne Virginije in Alabame, ki so znanj zakona, v vrsto in se pokoriti komisijskemu odloku.

Department za socialno akcijo organizacije N. C. W. C. opozarja rudarje na nevarnost, ki tiči v grožnjah za mobiliziranje rudarjev.

**TATOVJI SO VZELI OBLEKO, A
PUSTILI DENAR.**

Chicago, Ill. — Neželjeni odjemalci so ponoči vlomili v delavnico krojača F. W. Falkmana in odnesli sedem oblek. Sto štirideset dolarjev se niso dotaknili, ki so ležali v miznem predalu.

VELIKO POMANJKOVANJE PREMOGA V VZHODNIH DRŽAVAH.

Boston, Mass. — (Feder. Press.) — Vzhodne ali takozvane novo-angleške države so v kritičnem položaju radi pomanjkanja premoga. Trdega premoga ni absolutno nič zimo, mehak premog pa primanjkuje na vseh koncih in krajih. Gorivni upravitelj za državo Massachusetts je 15. t. m. brzojavil massachusettskim kongresnikom, da je situacija skrajno slaba in kriza prihodnje zimo je neizogibna, ako ne bo rudarska stavka končana najkasneje ta mesec.

GLASOVI O BLIŽAJO- ČEM MIRU SO UTIHNILI.

**STAVKOVNI POLOŽAJ NA
ŽELEZNICAH JE NEAPREMEN-
LJEN.**

Družbe oglašajo za stavkoka-zo in odpravilo so več vlakov.

Chicago, Ill. — Glasovi, ki so prejšnji dan prišli v javnost, da edino vprašanje starostnih pravic še ovira nespornost med železničarji in železniškimi družbami, so ravno tako hitro utihnili, kot so se pojavili. Ravnatelji železniških družb so trmogliavi in še vedno upajo, da zlomijo stavko. Oni se zanašajo na pomoč velebitniškega dnevnega časopisa, ki jim zvesto služi in prinaša vse velično mešno pobarvana v njih interesu. Velebitniško časopisje na eni strani kriči, da je treba prijeti s produkcijo premoga in hujša direktno in indirektno, da se vporabijo najstrožja sredstva proti rudarjem, na drugi strani pa popolnoma prezira fakt, da ne bo mogoče prevažati premoga, ker je vsaki dan več voz polomljenih, da niso za rabo. V tem hujša-kaj je metoda. Najprej se bode s pomočjo administracije alociti stavka rudarjev in ko je ta zlomljena, pa stavka železničarjev. To hlapčevsko časopisje pa ne računaj drugimi mogočnimi faktorji, ki govorijo v prilog stavkarjem. V jeseni so volitive in prav lahko se zgodi, da pride v kongres tako močna opozicija, da se bo sedanja administracija nahajala v zelo neprijetnem položaju in bo morala dati odgovor kongresu za svoje delo. Dokler se stavkarji sami ne vrnejo na delo, ostane premog pod zemljo in v vozovi nepopravljivi. Jasno je kot beli dan, da premogovniški podjetniki in vojaški in tudi sodniki ne bodo kopali premoga in železniški ravnatelji in vojaški ne bodo popravljali polomljenih železniških vozov.

Položaj je le v toliko spreminjen, da se stavki pridružuje čimdalje več železničarjev.

V kakšnem položaju se nahajajo železniške družbe, govore oglaš, v katerih iščejo železniške delavce in jim delajo obljube. Številno polomljenih voz in lokomotiv se množi na tirih in železniške družbe odpravljajo vlake.

Kansas City Southern železniška družba je odpravila štiri o-sobne vlake. Železniška družba se seveda izgovarja na primanjko-vanje premoga.

Železniški delavski odbor ne kaže sovražnega lica organiziranim železničarjem, železničarji pa izjavljajo, da je odbor spremenil svojo taktiko, da prepreči stavko delavcev, uslužbenih pri železniških vzdrževalnih departmanti.

Iz Clevelanda poročajo, da delavci, zaposleni pri železniških vzdrževalnih departmanti, zahtevajo, da se proglasi stavka. Tako so obvestili E. F. Grabla. S svojo zahtevo so se pridružili svojim tovarišem na vzhodu, ki tudi pritiskajo na Grabla, da se proglasi stavka. Tudi v Clevelandu stražijo delavnice miličarji, najeti stražniki in lokalni policaji. Ako pride do stavke uslužbenec pri vzdrževalnih departmanti, se po-kaže dne 25. in 27. julija, ko prej-mejo uslužbeni čke, na katerih bo videti, za koliko je znižana mezda.

Dasiravno se stavka vrši zelo mirno, kljub temu se odredjuje milica v razne stavkovne kraje. Milica iz Chicago je bila odredjena v Bloomington. (Dalje na 3. strani.)

TEMNI SO NAZORI NEKATERIH KANDI- DATOV O DELAVCIH.

**MENDA NE VEDO, DA POSTO-
JI RAZLIKA MED OLOVEKOM
IN ŠKATLIJO SARDIN.**

In kljub temu prihajajo pred ljudstvo s zahtev, da jih izvolijo v postavodajne sbore.

Washington, D. C. (Federated Press). — "Arles Pomerene, senator in demokrat, in dr. Simon Fess, njegov republikanski tek-mec, še nista pokazala, da imata toliko inteligence, da poznata razliko med delavcem — olovečkim bitjem in škatljo sardin." Izjavlja Konferenca za progresivno politično akcijo v svojem poročilu na volilce v državi Ohio. Oba beračita pri ljudstvu, da ju osmega avgusta pri primarnih volitvah izvolijo kandidatom in oba omenjena proglasa konferenca za orodje velikega biznisa in nasprotnika ljudskih koristi.

"Nobeden izmed teh dveh mož," pravi poročilo, "ni dozdaj še zapadel glavno podlago svoje-bode, ki je v principih Progla-sa neodvisnosti in v ustavi Zdru-ženih držav."

"Fess je ponovno stopil s svo-jega pota, da je razlagal svoje pred-sodke. Njegova velika neved-nost se je dostikrat pokazala, ka-dar se je javno govoril o svetih prin-cipih človeškega življenja in ose-bnih pravicah tistih ljudi, ki delajo. Za človeka, ki ostanja, da je vodja v cerkvenem delu ip ki se včas hvali s svojim delom na po-lju poduka, katerega obnabljanje je pa popolnoma nekrščansko, so take reči neodpušljive."

"Pomerene in Fess sta glasova-la za nepriznani in neameriški Eech-Connorsov železniški za-kon. Glasovala sta za protistav-kovne določbe v originalni pred-loge. Glasovala sta proti intere-som 95 odstotkov ameriškega ljudstva, ko sta bila za 6-odstotni profit svodenenih delnic in legiti-mno naložen kapital par želez-niških špekulantov, za najbolj snažilno razredno zakonodajstvo."

"Fess je podpiral Winslowo predlogo, da se opleni blagajna Združenih držav za nadaljnjih \$500,000 v interesu železnice. Glasoval ni, ko je Scott iz Michigan-a skušal oslabiti določbe za varnost človeškega življenja v mornar-skem zakonu. Glasoval je proti farmarskim interesom, ko je zbor-nica 22. avgusta 1921 sprejela za-kon za izvoz farmarskih produk-tov. Glasoval ni, ko je bila v zbor-nici dne 17. novembra 1921 pred-ložena predloga, da se povzra do-hodninski davek milijonarjev od 32 do 59 odstotkov. Ravno take taktike se je poslužil dne 11. a-prila 1922, ko sta kongresnika Johnson iz Južne Dakote in Wood-ruff iz Michigan-a izsilila glasova-nje o predlogi za preiskavo voj-nih grafiarskih dobaviteljev. Ker se je izognil dvema velikima do-mašima vprašanjema, zasluži, da se odkloni..."

"Pomerene je nemogoč — on je čist nazadnjak. On je oblast-ven, zapovedovalen in trmoglav in nima prav nobenih simpatij s težavami navadnega ljudstva. Njegovo topost nadkriljuje le še njegova domiljavost. Pustite ga, da se umakne zaradi njegove pre-tritane osebnosti."

V tem duhu so kritizirani tudi drugi postavodajci iz države Ohio. Poročilo pravi, da ni nihče tako pokorno izpostavljal ljudske inte-rese peščici lakomnih bogatinov. Najbrže se vesela, da bogati ljud-je še bolj obogate, siromečniki pa še bolj osiromašijo.

Poročilo pri pretresanju prete-klosti senatorja Sutherlanda in drugih kongresnikov iz Zapadne Virginije nadaljuje, da so vedno nastopili za koristi posebnih inte-resov in proti ljudskim koristim. Izjema je bila le takrat, kadar so se vzdržali glasovanja. Takih iz-jem je bilo pa malo.

VREME.
Chicago in okolice: V soboto nestalno in vroče. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 75, najnižja 67. Sonce izide ob 5:22, zaide ob 8:20.

MEZDE DOLI — CENE ŽIV- LJENSKIM POTREBŠČI. NAM PA GORI!

Washington, D. C. — Vladni de-partment za delo poroča, da so cene živilom v prodaji na debelo poskočile za poldrugi odstotek v juniju nad cenami v maju. Cene v maju so pa bile tri odstotke in pol višje nad cenami v aprilu.

Mezde doli, cene pa gori — tako se vračamo v normalne čase!

HAŠKA KONFEREN- CA JE POKOPANA.

**Sovjetska Rusija se ne udeleži
več nobene konference, pravi
Litvinov.**

**DOBRA LETINA BO POMOGLA
RUSIJI, DA POJDE SVOJO
POT.**

Haag, Holandija, 20. jul. — "Rusija se ne udeleži več nobene konference; Genova in Haag sta dovolj za nas", je izjavil Maksim Litvinov, vodja ruske delegacije, ko so neruski delegatje sklenili, da se zaključijo konference.

Konec haške konference je prišel v trenutku, ko je vse kaza-lo, da morda pride do sporazuma z Rusi. Sovjetski delegatje so na večerajnji plenarni seji predložili nov načrt za rešitev vprašanja glede socializirane inozemake last-nine. Načrt se glasi, da sovjetska vlada reši to vprašanje direktno s bivšimi lastniki brez posredova-nja ententnih vlad. Prizadeti last-niki, s katerimi sovjetska vlada ne doseže sporazuma v dveh letih, izgube vse pravice do svojih tir-žatev.

Angleški in holandski delegat-je so bili zadovoljni s tem načr-tom in vse je kazalo, da bo spre-jet in da se bo konference nadalje-vala. Tada pa so Francozi naen-krat spremenili mišljenje, da je ruski načrt "nova past" in zahtevali so, da se konference takoj zaključ. Belgijci so podprli Francoze in pridružili so se tudi Italijani, ki so jerni na Ru-se, ker so zavrgli trgovinsko pogodbo s njimi.

Napoleon se je Angleži udali in sprejeta je bila resolucija za za-ključek konference. Danes se vr-ši sadnja seja za sprejem poročil. Francozi imajo predlog za pakt, na temelju katerega se bi entente in nevtralne države zavezale, da ne sprejmejo od Rusije nika-krnih koncesij v lastnini, ki je pripadala izozemcem. Angleži so proti temu paktu, kajti Lloyd George je izjavil že na genovski konferenci, da angleška vlada ne more braniti svojim državljanom ruskih koncesij, pa naj bodo ka-kršne hočje.

Sovjetska vlada bo nedvomno takoj ponudila separatne pogode Belgiji in drugim državam, od katerih upa kakšnih korist.

Jasno je, da Francija hotoma in namenoma razbila haško kon-ferenco.

Moskva, 20. jul. — Ruska so-vjetska vlada se bolj zanima za letošnji pridelek kakor za konfe-renco v Haagu. Letošnja letina obeta biti tako dobra, da je pre-kosila vaa pričakovanja. Mnogi sovjetski voditelji so mnenja, da z ožrom na dober pridelek kruha je bolje, da Rusija pusti zunanji svet na miru in gre sama svojo pot naprej.

DELAVSTVO V ELIZABETHU SE PRIPRAVLJA ZA VOLITVE.

Elizabeth, N. J. — Socialistič-na stranka bo v sporazumu s de-lavskimi strokovnimi organizaci-jami postavila kandidate na kon-ferenci, ki se bo obdrževala 27. julija. Glavno delo za skupno akcijo pri volitvah v jeseni je bilo že izvršeno.

NEPOSTEN DELAVSKI VODI- TELJ OBOJEN.

New York, N. Y. — William Hogan, bivši tajnik lokalne orga-nizacije električarjev šte. 3, je bil obojen v ječo od osemnajst mesecev do treh let, ker je pone-vel \$26,000 organizaciji. Bil je denar, ki ga je pobiral za poseb-na delavska dovoljenja, a ga ni odračunil organizaciji.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenian National Benefit Society.

Owned by the Slovenian National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (Junija 30-22) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnikom potekla naročnina. Posrežite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

NACIJONALIZACIJA ŽELEZNIC JE POTREBNA!

Ali je nacionalizacija ameriških železnic potrebna? Predno se odgovori na tako vprašanje, je treba poznati, kako obratujejo železnice pod privatno kontrolo. Sredi vojne, ko so bile železnice najbolj potrebne, da se vrši reden promet, so železnice naenkrat odpovedale. Prevzeti jih je morala vlada, da ni počival ves železniški promet. In zakaj se je to zgodilo? Oprema je bila v slabem stanju. Vozovi so bili polomljeni in po celi vlaki polomljenih tovornih voz so stali na stranskih tirih. Tako je bilo tudi z lokomotivami. Železniške družbe so do zadnjega izčrpavale železniško opremo, vozove, lokomotive in drug material, dokler ni bilo vse v takem stanju, da je železniški promet obtičal, ko so prišli prvi sneženi zameti.

Vlada je prevzela železnice in je plačala na leto železniškim družbam \$906,000,000 najemnine. Delo v železniških delavnicah je oživelo. Popravljati so pričeli vozove in lokomotive in popravljali so tudi železniške proge. Železniški promet je postal zopet reden. Ko je vlada odplačala ta harač privatnim železniškim interesom, je znašal ves deficit \$1,200,000,000.

Ako bi vlada ne plačala tega harača privatnim železniškim interesom, tedaj bi prebitek znašal \$762,000,000. Deficit je znašal manj kot petdeset milijonov dolarjev na mesec, ko je vlada plačala več ko pet in sedemdeset milijonov dolarjev harača na mesec privatnim železniškim interesom.

Železnice so se vrstile pod privatno kontrolo in kakšen je bil kasneje deficit? Prvih šest mesecev je bilo kritičnega deficita po Esch-Cumminsovem transportnem zakonu garantirano in zajamčene so bile tudi dividende. In izguba za teh šest mesecev pod privatno kontrolo je znašala \$746,235,041 ali več ko sto štiri in dvajset milijonov dolarjev na mesec.

Kadar bodo vsi računi predloženi za teh šest mesecev privatne kontrole, tedaj bo izguba za teh šest mesecev pod privatno kontrolo znašala več kot izguba za šest in dvajset mesecev pod vladno kontrolo v vojnem času.

Te številke nam govore, kdo zna bolje gospodariti v interesu ljudstva: vlada ali privatni železniški interesi. Ako bi ne bilo prav nobenih drugih dokazov za nacionalizacijo ameriških železnic, so že ti dokazi tako veliki, da se vsak pameten človek izreče za nacionalizacijo ameriških železnic.

Vlada je imela gotovo veliko stroškov v vojnem času, kajti čas je bil izreden. Kljub temu je njen deficit za šest in dvajset mesecev obratovanja nižji kot pod privatno kontrolo za šest mesecev.

So pa drugi vzroki, ki ravno tako glasno govore, da je nujna potreba, da se ameriške železnice nacionalizirajo. Železnice so takorekoč življenska pota, po katerih se steka vsa trgovina. Nihče ne more danes garantirati, da nekega lepega dne železniški obrat zopet odpove pod privatno kontrolo, kot je odpovedal v vojnem času. Ako se to zgodi, bo pričela zastajati trgovina, z njo pa tudi industrija.

Privatni lastniki železnic nikakor ne gledajo na to, da služijo interesom ameriškega ljudstva, ampak njihov glavni cilj so visoke dividende. Ako pri tem trpe ljudski interesi, se ne ozirajo železniški magnatje. Privatni železniški interesi poznajo le svojo denarno moč, vse drugo jim je deveta briga. To so pokazali že stokrat. Kadar farmarji zahtevajo, da se znižajo vozne za poljeke pridelke, pravijo, da ne morejo znižati voznine, kajti če kaj takega store, jim grozi bankrot. Ako železniški službenci zahtevajo pošteno mezdo, da lahko sebe in svoje družine prežive pošteno in da skrbijo za izobrazbo svojih otrok, pridejo privatni železniški interesi ravno s takimi izgovori, o katerih je vsak trezno misleč človek prepričan, da so neresnični.

Dokler ne bodo ameriške železnice nacionalizirane in vsi stari ravnatelji in višji železniški uradniki odslavljeni, bo za privatne železniške interese ameriško ljudstvo dobra molzna kravica. Farmarji in železniški službenci se bodo pogrzelali v vedno večjo revščino, železniški magnatje bodo pa h nakopičenim milijonom dolarjev nakopičevali nove milijone. In proti takim razmeram pomaga le radikalna operacija — nacionalizacija ameriških železnic. Ljudstvu naj se vrne, kar je njegovega.

Kongres ima moč, da izvede tako operacijo in zagadeti naj bodo volilci oprezní, koga bodo volili v jeseni pri kongresnih volitvah, da se železniški privatni interesi ne bodo po končanih volitvah amejali v pest.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Lincoln Hill, Pa. — Dolžnost se mi zdi, da se enkrat oglašim kot član SNPJ v našem dnevniku Prosveti. Stavkarji v Lincolnu, Ill., naj ne mislijo, da opravljam kako stavkokaško delo, ker sem ravno med stavko prišel od tam.

Tu nas je malo Slovencev, ki pa smo vsi stoprocentno organizirani stavkarji, čeravno tukajšnji premogorov, last Lincoln Gas Coal Co. obratuje s najeteži. Mi vsi tukajšnji Slovenci stojimo trdno z drugimi unijskimi stavkarji in tako bomo do konca stavke. Tako tudi moramo, ako hočemo, da bodo kdaj izpolnjene naše upravičene zahteve. Da tukajšen premogorov obratuje, je največji vzrok v tem, da je družba že marca meseca, 1921, zaprla rov in zopet pričela obratovati februarja meseca, letos. Čeprav je bil prej unijski rov, je pričela obratovati tisti kot da je odprta delavnica. Premogorji smo se med tem časom seveda večalimani finančno izčrpali, hodili smo lanske poletje iz kraja v kraj za delom, pa le malokateri je bil tako srečen, da ga je dobil.

Prišel je mesec februar in ta družba je odprla rudnik s pravim številom rudarjev. S tem jih je prisilila, da morajo iti delat pod znižano mezdo, ali pa jih postavi v sredi najhujše zime na plano iz svojih stanovanj. Kdor je imel kak groš, si je našel stanovanje v bližnjem mestu Washingtonu, Pa., in se tja izselil, drugim pa ni kazalo drugega in pričeli so delati. Najmanjše pomoči niso prejeli ne od unijske ne od druge. Voditelj U. M. W. of A. se niso najmanj zanje pobrigali v hudi sili, samo namanili so jim, ako bodo delali, da bodo izgubili unijski rudarji čarter. Niso jim ponudili skromne podpore, ki so jo bili ti unijski rudarji (nekateri tudi člani SNPJ) v resnici potrebni.

Taki so voditelji distrikta v našem, 5. okrožju organizacije rudarjev. Menda sami dobro ne vedo, s kom bi bilo bolje potegniti, ali s premogorji ali operatorji. Ako bi se bila U. M. W. of A. malo zavzela za tukajšnje premogorje, lahko trdim, da bi danes ne bil ta rov obratoven, sedaj pa jih je skoraj nemogoče odvrniti od dela, ki ga sedaj sami nočejo pustiti. Stavkarji od tu in od bližnjih lokolov smo se prizadevali, da bi jih pridobili na svojo stran. Večina se je odzvala in pristopili so nazaj v naš krog. Morali so se zato vsoled tega izseliti, družba pa je dobila še druge ljudi in tako rov obratuje. Največ so sedanji rudarji črnci, le malo prejšnjih premogorjev je še na delu, to so deloma Američani, deloma pa nekaki tukajšnji Nemci. Družba je dobila večje število pretepačev in stavkarjem so sodnijsko prepovedali, da sploh ne moremo več bližnjim rovom.

Naj oni najeteži nikar ne mislijo, da bodo razbili s svojim početjem našo stavko. Opravljanje dela sedaj pomenja zanje samo nelep ime in končne obsodbe, če od strani vsega zavednega delavstva. V unijskih rovih, se nikar ne nadejate, da bi še kdaj dobili delo.

Pozdrav vsem zavednim stavkarjem. — Anton Milnar.

Bridgeport, O. — Kolikor se tiče stavke na vas, poteka še precej v dobrem redu; nikakih najetežev nimamo. Gotovo so si nekateri poiskali delo po tovarnah in kjerkoli so mogli dobiti delo. Stopili smo v stavko, ker je bil načrt premogarskih baronov uvesti odprto delavnico, uničiti našo unijsko ter znižati plačo do skrajnosti, ki je znašala pred stavko ob osemurnem delavniku \$7.50 za voznike in druge kompanijske delavce.

Cim se je stavka pričela, že so si nekateri gledali, če bi se dobilo kako delo in prijeli so ponekod za delo za plačo po 30c na uro. Delali so po 12 ur na dan in še delajo, da dobijo za 12 ur dela po \$3.60. Čitatelji naprednih listov lahko vidijo, da te ni pravilno in nam indirektno škoduje. Operatorji imajo vedno odprte oči, nastavljeni ušesa in njih nos voha brez prenehanja. Oni vse vidijo, kaj delavstvo sedaj dela in sedaj še toliko bolj z gorečnostjo kujejo načrt, kako bi vpleli 12 urni delavnik in nizkotno plačo. "Le počakajte, tički, radi nam boste še prišli poceni delat", si mislijo podjetniki, ki vidijo sedanje početje stavkarjev. Premogarski podjetniki dobro vedo, koliko jih je odšlo za

delom, kam so odšli in za kako ceno delajo. Mene nikakor ne boli to, da kdo dela, dela naj kolikor hoče, povem pa, če bi vsi vztrajali doma neomahljivi ter bi nikdo ne šel nikamor iskat dela proti tako nizki plači, bi bili sedaj premogorji že zopet pri svojih prostorih, podjetniki pa bi ugodili zahtevam. Ko vidijo podjetniki, kako delavci stičejo za delom, si mislijo, da stavka mora biti zanje dobljena, ker v delavcih itak ni dovolj močnega odpora, ako pa sprejmejo vsako delo, ne glede na plačo.

Ne dajal bi tega dopisa v javnost, toda, ker se je dopisnik v Prosveti zgražal radi te stvari ter me pozivljaj na sejo dne 2. julija, da se zagovarjam, se pa oglašam. Bil sem navzoč na seji, ali dopisnik ni hotel ničesar omeniti, da bi se bilo treba zagovarjati, kar je bilo, ravno za njega prav. Med triindvajsetletnim bivanjem v Združenih državah sem doživel že sedmo stavko in v vseh letih dosedanjih stavkah nisem šel nikamor za delom niti en dan ne. Kako naj bi torej tak nevedneš ugovarjal v tem oziru izkušnemu stavkarju?

Rojak J. S. se hvali, da je več pripomožek k unijski kot pa dopisnik. Več, Jože, ti nisi še ničesar vedel o U. M. W. of A., ko sem bil jaz že prva pomoč unijskim organizatorjem in sem bil radi unijske celih šest let izključen od dela. On je tedaj še v starem kraju padel. Društvo št. 7. SNPJ je bilo ustanovljeno z mojo pomočjo; dva sva se tedaj oprijela dela, to je Viljem Sitar in jaz. Društvo št. 2. spada joče k SSPZ sem tudi ustanovljal s par drugimi. Poleg tega sem pripomogel ustanoviti tri socialistične klube in bil ves čas član. Ko je list "Glas Svobode" bil premeščen iz Puebla, Colo., v Chicago, sem bil prvi, ki sem agitiral, da se je list razširil. V več krajih sem tedaj našel na ljudi, ki so mi pokazali vrata, ko sem jih nagovoril, naj bi se naročili na "Glas Svobode". Rekli so mi, da sem nevernik. Vendar se kaj takega nisem ustrašil; agitiral sem dalje, šlo je počasi. Zdaj imamo napredne liste: "Prosveto, Proletarca, Enakopravnost itd., ko sem jaz prišel v Ameriko, pa ni bilo drugega kot "Amerikanski Slovenec" in "Glas Naroda".

Človek, ki je sploh mrtve za vsako kulturno življenje, pa omejuje kulturo in priporoča drugim, kake liste naj bere. Posebno meni ni treba priporočati, kaj naj berem, ker nisem naročen na one nazadnjaške papirje in ne bom nikdar.

Predno zaključim moj dopis, kličem vsem vztrajnim stavkarjem, da še v bodoče tako vztrajajo in ostali bomo v svoji organizaciji nepremagljivi. Naše zahteve morajo biti izpolnjene, prej se ne vrnemo na delo. Stori li pa bomo kar bo v naši moči, da pomagamo našim naprednim listom, ki so nam v stavki največja moralna pomoč. Rojaki, agitirajte za list Prosveto, ki je najboljši za nas delavce v Ameriki. — Joseph Matko.

Is West Virginije. — V Prosveti št. 157 sem čital dopis iz Trinidade, Colo. V njem je bilo pismo, ki ga je prejel in dal priobiti rojak, da javnost lahko vidi, kako so po nekaterih naselbinah še nevedni in nazadnjaški ljudje; posebno je to pokazala v svojem pismu rojakinja Johana iz Štepanja. Izrazila se je, da oni ne stavkajozi pač pa delajo, ker imajo zadržek, kravice in koščice in sedaj da je "čenč", ker lanske leto niso kaj prida delali. Zato torej letos delajo nezavedni najeteži, da si bodo napravili denar. V pismu grozi rojaku Bragachu, da ga bo prišla natepsti.

Predvsem moram povedati, da sem tudi jaz Primorec, toda stavkar. Nisem iz Šepjana, pa mi je znano celo Primorsko in poznam nešteto Primorcev, a reči moram, da take nezavednice nisem še našel kot je Johana iz Štepanja. Poznam tudi tu v Zapadni Virginiji ljudi, ki imajo kravice, koščice, pujske, mačice in ne vem še kaj vse, da so se tudi morali seliti, pa vendar niso šli med stavke opravljat dela, dasi je bila silovito težka. Nekateri pa so ostali doma z vsem.

Mislím, da imamo letos vsi "čenč" za to delo, če bi hoteli stavkajozi, toda tega dela se ne bomo lotili. Sram naj bo takega človeka, ki se ponaka s opravljanjem dela medtem, ko njegovi sotrpni stavkajo in poleg še pove, odkod da je doma. Ne bil bi rad na njihovem mestu, če se bodo še kdaj povrnil v stari kraj. Tudi v Šepjanu jih bodo poznali

in vedeli, kaj so delali v Ameriki.

Po Zapadni Virginiji niso dosti delali lanske leto in letos smo že na stavki od februarja meseca. Ostali bomo še dvakrat toliko časa, ako bo potreba, saj gre se za naš dobrobit. Da bi se le tudi onim odprle oči in bi spoznali, da opravljajo nepošteno delo. Kaj bodo rekli njih otroci, ko bodo izvedeli, da so jih lastni stariši tirali v sužnost.

To naj bo za danes dosti. Upam, da ne boste več delali sramote nam Primorcem. Kolikor se tiče mojega naslova pa vam ne bo treba nikomur plačati za kak "kozarac" žganja. Če bi radi vedeli naslov, nič drugega kot oglasite se v listu in povejte, da bi radi vedeli za naslov od primorskega stavkarja. Poslal vam ga bom brez nagrade. — Pozdrav vsem stavkarjem. — Primorski stavkar.

Johnston City, Ill. — Prijatelj mi piše iz W. Minerala, Kans.: "Mogoče misliš, da se nahajam že med mrtvimi ali med najeteži, a še živim in tudi stavkam ves čas. Naznaniti Ti moram, da je J. M. stavkal do 28. marca, to je toliko časa, dokler je dobival podporo od rudarjev iz Illinois za tri. Potem je šel delat in nakladat premog, ko je napočila splošna stavka. To paš ni lepo!"

Ali mislijo najeteži v Kansasu, da smo jih prej zato podpirali, da bodo sedaj delali, ko mi stavkamo? Res je njih položaj akoro neznosen, bojevali so se za svoje pravice, zato pa bili vrženi iz organizacije in predsednik njih distrikta mora sedeti v ječi, ker se je bojeval za pravico. To mi vse vemo in se zavedamo, da je bil njih boj priiven za blagor delavstva po celi Ameriki. Zato pa je tem bolj nelep od njih, da se vračajo na delo sedaj, ko je položaj resen. V naši organizaciji je marširaj narobe radi nezavednosti članov. V pravilih naše organizacije stoji, da se v slučaju stavke opozori neunijske rudarje, naj stopijo v stavko in organizacija jih bo sprejela pod svojo okrilje. To se je že zgodilo in po mnogih prej neunijskih krajih delo počiva. Zakaj se ravno na isti način ne zavzame rudarska organizacija še za ostale premogorje v Kansasu ter jih sprejme nazaj v unijsko? Tudi v Kansasu bi bilo tedaj konec opravljanja dela med splošno stavko. To je pač zelo sumljiva taktika predsednika Lewisa. Vse to so zakrili člani organizacije po raznih distriktih, ki so volili za konvencijo nazadnjaške delegate, ki bi pač ne smeli biti na tem mestu in so pomogli, da se je tako zgodilo s Kansasom. Posledice radi njihovih izvoljenih nazadnjakov moramo sedaj trpeti vsi.

Toda, ako boste v Kansasu med sedanjo stavko opravljali delo, boste s tem položaj šele poslabšali. Vedite, da ima Lewis majhno večino in da pravica bo enkrat zmagala ter boste sprejeti v unijsko, zato odvrnite od sebe nelep ime in stopite v naše vrste za korist nas vseh. — Tony Ferleš.

Washington, Pa. — Ker sem tudi v Illinoisu imel paajo srečo pri evetkah, sem jo primahal nazaj v Penno, nadejaje se, da me tu čaka devičica, da se bom enkrat za vselej otresel tega nebodigatreba pečlarskega stanu. Smola pa je več kot smola, mesto slovenske evetke sem našel starega svojega "partnerja", ravno ko je obračal kurjo pečenko in se z njo mastil. Ponudil mi je prostor, naj prisedem, čemur tudi nisem ugovarjal. Začela sva se pogovarjati in začla nekam daleč. Omenil sem mu, da nočem več biti pečlar, čeprav je to imeniten stan. On pa mi je prigovarjal in povedal, da je sedaj vse nekaj boljšega biti pečlar kot je bilo kdaj prej. Kazal in čital mi je pravila pečlarskega kluba. Ugaljala so mi. Poleg tega je še povedal, da je veliko lažje biti pečlar, kakor pa postati pečlar, ko se človek enkrat oženi in tako sem se dal pogovoriti.

Tako sva sedela tisti večer pozno v noč in se pogovarjala, dokler niava utihnila in zaspala prav po pečlarsko. Drugo jutro je bilo solnce že precej visoko, ko sem se prebudil in partner mi je pravil o nekem mačku. Vedel je celo povedati, da sem mu prej njo noč prisegel, da zopet postanem zvesti pečlar. Izgovarjal sem se, da nisem prisegel, on pa je tako trdil da sem mu nazadnje verjel in se mu podal.

Še tisti dan mi je izročil ono črno kozico, ki se mi je spočetka zdela malo nerodna, vendar se je pečenka obnesla in tudi "šterci" so dišali. Ko je bil partner lačen je rekel, da mu celo bolj diši kot pa kaka cvetka.

Meteoriti.

Kralji premoga niso mogli zdrobiti stavke rudarjev. Harding upa, da jo zdrobi v interesu kraljev.

V odgovoru prezidenta operatorjem je zapisano med vraticami: Zelo mi je žal, ker niste sprejeli moje sugestije za razsodišče, toda vi že veste, kaj delate. Oprostite, gospodje, ako sem vas žalil. Veselilo me bo, ako zdaj greste domov in poskrbite v vaših kraljevstvih za nemire. Naša, pravzaprav vaša armada je pripravljena.

Veliko je bilo blebetanja o zasebi rudnikov. Kdo jih bo zasegel? Harding? Sedanja vlada s Mellonom v svoji sredi? Z Mellonom, ki je sam največji delničar največje premogarske družbe v Pittsburghu. — V čigavih rokah pa je vlada?

Puška ne bo kopala premoga. Za to delo je lopata in vajena rudarjeva roka.

Uradne proklamacije in pozivi na gubernorje za "obnovo obrata" tudi ne nakopijejo niti toliko premoga kolikor je treba za troho v očesu.

Skebi ne bodo kopali premoga, ker ga ne znajo.

Operatorji tudi ne morejo kopati premoga. Operatorji "kopljejo" le dividende. Kdo bo torej obnovil obrat?

Ako je vlada odgovorna za "blagostanje ljudstva" in želi, da "ljudstvu" ne zmanjka kuriva za zimo, zakaj je čakala tri mesece in pol, predno je ukazala odpreti rudnike? Ali ni čakala zmage operatorjev? Ker pa zmage le ni in ni — je treba zdaj v imenu "blaginje ljudstva" udariti po rudarjih in razbiti njihovo organizacijo.

Ako bi bil na čelu Združenih držav predsednik, kateremu bi bila blaginja ljudstva res pri srcu, bi diktiral takole:

Tega in tega dne so rudniki odprti in rudarji se vrnejo na delo po starih pogojih. Delali bodo pod kontrolo vlade in vlada bo prodajala premog po ceni obrata. Operatorji, ki so prelomili lastno pogodbo z rudarji, se naj medtem pogajajo z odborniki rudarske organizacije.

Socialistična vlada v Washingtonu bi pa rekla in storila še več: Lastniki rudnikov! Dovolj ste si nagrmadili dobička, dovolj ste naredili škodo ljudstvu s svojo avtokratično in bankrotno politiko! Vaše avtokracije je zdaj konec. S tem in tem dnevom so premogovniki last ljudstva Združenih držav. Obratoval jih bo vladni department rudnikov v interesu vsega ljudstva in samo za porabo, ne pa za dobiček. Cena premoga se bo ravnala po troških obrata, rudarji bodo pa imeli mezdo in delovne pogoje, da bodo lahko živeli dostojno kot ljudje in da jim ne bo treba več stavkati.

Idite, lastniki rudnikov! Ako ne znate drugega dela, pojdite v rove kopat premog, da boste saj enkrat koristni ljudje!

V jeseni so volitve. Mogoče se delavci in farmarji kaj nauče iz sedanje bridke šole in postavijo na čelo republike vlado, ki odpravi stavke in razredni boj s profitnim sistemom vred.

Brezpravna delovna masa se mora enkrat naučiti in dobiti svoje pravice.

K. T. B.

zdela malo nerodna, vendar se je pečenka obnesla in tudi "šterci" so dišali. Ko je bil partner lačen je rekel, da mu celo bolj diši kot pa kaka cvetka.

Vendar naj naše evetke ne mislijo ali bodo v akreb, da smo se pečlarji za vedno odpovedali oženiti se. Nikakor ne. Že nekako strah me obdaja, kajti partner me na vse načine izkuša, če bom res zvesti pečlar. Ravno danes sem namreč sprejel njegov predlog, da bom gnil v piske in krožnike, kar pa mi nič kaj ne paše. Mislim si, ne bilo bi tako nerodno imeti zvesto pečlarico, ki bi mi malo pomagala.

Tu na Lincoln Hillu je dovolj najetežev, seveda največ črncev med njimi so taki vmes, ki so poštenim možem odpeljali žene in se sam naselili. Kompanijski pretepači dobro straziijo, da najeteži celo po dnevi brez skrbi lahko dobro zaspijo.

IZ DELAVSKEGA SVETA.

(Federated Press.)

Železniška stavka se razširi na Kanado. Unije železničarskih delavcev v distriktu Montreala glasujejo o vprašanju stavke. Železniške družbe so znižale mezo.

Ročne granate v stavki. Položaj v Buffalu valed stavke cestno-železniških nameštencev je zelo kritičen. Dne 19. t. m. sta padli dve ročni granati na streho remise za vozove in naredili veliko škodo. Izgredi tega dne so bili tako veliki, da je morala družba ustaviti promet in poslati stavkokaže domov. Štrajk traja 18 dni.

Minnesotaki delavci zahtevajo pivo in vino. Na konvenciji Minnesotske delavske federacije je bila sprejeta resolucija, ki zahteva, da vlada dovoli izdelovanje in prodajanje lahkega piva in vina.

Unija kotlarskih delavcev v San Franciscu, ki je stavalca od 17. aprila, se je vrnila na delo s kompromisom. Delavci so sprejeli sedemdesetodstotno znižanje meze, obdržali pa so vse druge stare delovne pogoje in izvajali dvojno mezo za delo ob sobotah.

Zmaga stavkarjev v St. Louisu. Električarji so končali štrajk z zmago na celi črti. Obdržali so staro mezo \$1.25 na uro in osemurni delavnik.

Stavkarji v mestnem odboru. Trije stavkajoči železniški delavci v Auburnu, Wash., so občinski odborniki, ki so bili izvoljeni na listini farmarske delavske stranke.

Smola gardista. Železniški gardist v Tracyju, Cal., je svoji veliki gorečnosti napadel Šoferja Associated Oil Co., ki je hotel s svojim tovornim avtomobilom prekositi železniški tir blizu delavnice. Pretepel ga je s količem. Bilo je prepozno, ko je spoznal veliko zmoto. Izgubil je službo in odšel z dolgim nosom. Njegova naloga je bila — pretepati stavkarje, ne pa spoštovane šoferje mogočne eljne družbe.

Velika kriza v Avstraliji. Vsa znamenja kažejo, da se Avstralija zaplete v industrijsko vojno, iz katere se morda izemijo boj, kakršnega opazamo v Evropi, za strmeljavljenje obstoječega gospodarstva reda. Vojno izvajajo delodajalci, ki so pričeli gonjo proti strokovnim unijam, znižujejo mezo, podaljšujejo delavnik in sabotirajo delavske pridobitve. Kapitalisti izrabljajo sedanjo brezposelnost in trgajo mezo od 20 do 30 odstotkov. Delavci v vseh glavnih industrijah so prizadeti. Farmarski delavci so izgubili 20 odstotkov meze, rudarji v metalnih rudnikih 20, jeklarski delavci 25 in premogarji 30 odstotkov. Med delavci vlada veliko razburjenje in prejalisej izbruhne generalna stavka. Delavski svet v New South Walesu je izjavil: "Delodajalci očitno izvajajo delavstvo na industrijski izbruh. Izstradanje je instinktivno revolucionarno in če hočejo avstralski kapitalisti revolucijo, jo lahko imajo, toda prej je ne bodo imeli, dokler ne bo delavstvo dobro pripravljeno in to bo kmalu."

Razne vesti.

POVODENJ V TEKASU.

Houston, Tex. — Vihar je pribrumel prek Thorntona in vili se je ploha, kakršne ne gornijo najstarejši stanovniki. V štiridesetih minutah je padlo 8.35 palecev dežja. Poročila govore, da je več bi podrtih, šipe v oknih so pa pobite, ker je padala tudi izredno debela toča. Škoda je izredno velika.

Mobile, Ala. — Mesto je obiskala nevihta s silnim delevnim nalivom. Padlo je štiri in pol palca dežja v dveh urah. Cestno-železniški promet je bil ustavljen.

MORILEC JE IZVRŠIL UMOR. PREDNO JE ŠEL NA VIELICE.

Jackson, Miss. — Henry Bond so imeli obesiti v petek. Henry Bond je dobil na neki način samokres in je ustrelil jetniškega paznika Russel Harrisa, ki se je smrtno zadet zgrudil na tla, a je imel še toliko moči, da je potegnil svoj samokres in ustrelil Bonda. Zdaj so aretirali pet Bondovih sorodnikov, da dokazuje, kje je dobil obsojeni morilec samokres. Oblasti izjavljajo, da so morilec obiskali njegovi sorodniki dve uri prej, predno je ustrelil paznika.

ZDRUŽENA POLITIČNA AKCIJA DELAVCEV V NEW YORKU.

New York, N. Y. (Fed. Press.) — Ameriška delavska stranka se je ustanovila na tukajšnji konvenciji iz farmarske delavske stranke v New Yorku in socialističnih organizacij v New Yorku in strokovno organiziranih delavcev. Zastopniki strokovno organiziranih delavcev so zastopali okoli sto delavskih strokovnih organizacij, ki štejejo dve sto petdeset tisoč članov. Farmarska delavska stranka in socialistična stranka sta dobili pri zadnjih volitvah v tej državi dve sto tisoč glasov. Konvencija je izvolila kandidata za državo New York za bodoče volitve v jeseni, sprejela je načelno izjavo in platformo. Ti zaključki se smatrajo za prvi korak, da se ustanovi v Ameriki delavska stranka in voditelji izražajo upanje, da postane močna kot britanska delavska stranka.

Strokovne organizacije se niso ozirale na početje nekaterih odbornikov Newyorške centralnega obrtnega in delavskega sveta, ki so hoteli na vsak način preprečiti udeležitev strokovnih organizacij na konvenciji. Na konvenciji niso bili le številni delegatje, ki so jih izvolile delavske strokovne organizacije, ampak na konvenciji je poslala svojega delegata tudi lokalna strokovna organizacija šte. 144 od organizacije izdelovalcev smotk, katere član je tudi Samuel Gompers.

Združena akcija bo pri jesenskih volitvah izvršena po obeh strankah: socialistični in farmarski delavski. Obe stranki bosta na glasovnici skupaj.

ZA PRIZNANJE MEHIKE.

Washington, D. C. — Senator Ladd iz Severne Dakote je v sredo zahteval v senatu, da mora ameriška vlada takoj priznati Obregonovo vlado v Mehiki. Ladd je označil stališče ameriške vlade napram Mehiki imperalistično in dejal je, da je Wall Street glavna zapreka priznanja.

NESLANA IN NEVARNA IGRA.

Cleveland, O. — Otroci so igrali "Indijance". 7-letni Billy Durbin je bil "kravji pastir", njegovi tovariši pa "Indijanci". Malega Durbina so ujeli "Indijanci". Privzeli so ga h kolu in nanесли okoli njega drv. Polili so drva z gnelcem in zapalili. Mali Durbin je prišel kričati, ko se je o-genj priplazil k njemu. Malenčki so hoteli gasiti ogenj, a spoznali so, da mu niso kos. Zbežali so. Pasantje so silili kričanje malega Durbina in prihiteli so na pomoč. Pogasili so ogenj, a malenček je zadobil že tako težke opekline, da jim je kasneje podlegel. Oblasti zdaj preiskujejo dogodek. Taki malenčki vidijo te vrste življenske slike v kinogledališčih. Kadar so sami, jih skušajo posneti, ker se ne zavedajo nevarnosti, ki tiči v takih igrah. Najbolje je, da otroci ne hodijo gledat takih slik v kinogledališča in tudi ne čitajo knjig, ki opisujejo take dogodke.

DVA GOVERNORJA STA PROTI HARDINGU.

(Nadaljevanje s prve strani.)

da vlada ne bo zdrobila stavke; rudarji ne pojdejo na delo.

Lewis je izjavil v sredo, da so vrste stavkarjev neomajane in vedno večje. Blizu 700.000 rudarjev je na bojni črti. Okrog 10.000 mož je v rovih pri sesalkah in na straži, da voda ne zalije rova, da se ne pojavi ogenj in da se drugače ne poškodujejo premovalci. Ti moške zapuste rove tisto minuto, ko se v njih pokažejo skebi.

"Rudarji so pripravljeni za pogajanja na temelju pogodbe in na noben drugi način ne bo stavka končana," je izjavil Lewis. "Pogajanj s posameznimi operatorji ne bo. Kakor hitro se oglasi toliko operatorjev, bodisi s centralnega polja mehkega premoga ali iz drugih držav, ki predstavljajo večino tonaže producirane premoga, tedaj bomo začeli pogajanja za mir."

Lewis je v sredo konferiral s senatorjem Borahom. Na konferenci sta bila tudi Gompers in tajnik A. F. of L. Frank Morrison. Sodnik ni dal "indufunksa".

Cincinnati, O. — Zvezni okrožni sodnik John W. Peck je odklonil prošnjo za sodnijsko prepoved, katero je uročila Consolidated Coal & Coke Co. z motivacijo, da je "indufunksa" potreben, ako se hočejo operatorji držati odredbe predsednika Hardinga.

SPLOŠNO GLASOVANJE JE ODOBRILLO POGODBO S PODJETNIKI.

New York, N. Y. — V krojaški organizaciji International Ladies' Garment Workers' Union v New Yorku je splošno glasovanje odobrilo sporazum s podjetniki. Za pogodbo je bilo oddanih 91 odstotkov od vseh oddanih glasov. Pogodba je veljavna za dve leti, meza ostane sedanja in teden dni delavni čas traja 44 ur.

Opozicija, ki je nasprotovala določbi v novi pogodbi, po kateri komisija preišče mezne razmere v industriji, in določbi, ki ima namen zabraniti nepooblaščen stavke, je prejela neznatno število glasov.

Italijanska vlada je padla.

Rim, 20. jul. — Ministrski predsednik Facta je z vsem svojim kabinetom podal večerj ostavko, ko mu je zbornica izrekla nezaupnico z 288 glasovi proti 103. Socialisti in klerikalci so glasovali proti vladi, ker ni bila zmogla potlačiti fašističnega terorja.

Irski revolucionarji.

Dublin, 20. jul. — Irski začasna vlada priznava, da imajo rebeli štiri okraje pod svojo kontrolo. Narodne čete kontrolirajo 12 okrajev. Ljuti boji se nadaljujejo okoli Limericka in Tipperaryja.

London, 20. jul. — Kolonialni minister Churchill je naznanil v zbornici, da bo Anglija posodila začasni vladi irske države deset milijonov dolarjev.

Demonstracije na Dunaju.

Dunaj, 20. jul. — Večraj so bile velike protestne demonstracije proti naraščajočim cenam živil. Na čelu demonstracij so bile žene, ki so korakale pred zbirnico in oštevale Selpelovo vlado, ki noče ustaviti profitarstva.

Zbornica je sprejela predlogo vlade za prisilno notranje posojilo v vsoti 400 milijard kron. Krona neprenehoma pada. Zdaj jih je treba 37.000 za eden dolar.

Nemčija prosi na konferenco v Washingtonu.

Washington, D. C. — Kongresnik Britten iz Illinois, ki se je vrnil iz Nemčije, je izročil Hardingu "ustmeno noto" nemške vlade, ki prosi predsednika, naj skliče mednarodno konferenco v Washingtonu za rešitev ekonomske krize v Nemčiji.

GLASOVI O BLEJAJOČEM MIRU SO UTIRNILI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Stavkarji v Rosevillu, Cal., izjavljajo, da imajo v delavnicah Pacific Fruit Express kompanije zastraženih 40 mehiških delavcev, ki bi radi zapustili stavkokoško delo. Stražniki jih silijo s samokresi, da delajo. Odborniki strokovne organizacije se zastojno trudijo za izpolnjevanje sodnijske tiralnice, da se preišče delavnica. Železniški stražnik C. Y. Rodriguez je bil aretiran, ker je nekega štrajkarja grozil, da ga ustrel. V tej okolici je precej streljanja, a streljalo je kompanijski stražniki, ki bi menda radi provocirali nemire.

V Covingtonu, Ky., se trudijo advokati železniških družb, da izvečejo iz blata kompanijskega stražnika W. J. Sparksa, ki je bil obsojen na petdeset dni zapora in sto dolarjev denarne globe, ker je nameril samokres na dva stavkarja, ki sta šla po svoje orodje, ko je bila stavka že proglašena.

Kako dobro plačujejo "siromahne" železniške kompanije stavkokaže, ki vedno stokaajo, so dividende premajhne, dokazuje Chicago & Alton železniška družba v svojih delavnicah v Bloomingtonu, Ill. Stavkokazem obljube hrano in stanovanje in poleg je ponudila pomagacu monterjem parnih cevi za osmurno delo \$6.16, za deveturno delo \$6.92, za deseturno delo \$7.70, za enajsturno delo \$8.86½, za dvanaesturno delo pa \$9.63½.

Predno je bila meza znižana, je tak pomagacu prejel 62 centov na uro, ali \$4.96 za osmurno delo. Po sedanji znižani mezi bo imel le 54 centov na uro ali \$4.32 za osmurno delo. Stavkokaz prejemja skoraj za eno tretjino višjo mezo, kot bi jo dobil pošten delavec.

V Hannibalu, Mo., je državni pravdnik Roy Hamlin nastopil proti Chicago, Burlington & Quincy železniški družbi, ker uvaža privatne stražnike iz države Iowa. Postava prepoveduje v Missouriju uvažanje stavkolomilcev iz drugih držav. Kompanijskega stražnika Chestmana so aretirali, ker je policaju grozil s samokresom.

Seveda je družba takoj odredila svoje advokate, da pomagajo privatnemu stražniku iz godle.

V Clevelandu pridejo pred veleporoto privatni stražniki Jack Anton, Charles S. Johnston in Louis Burns. Obtoženi so, da so umorili stavkarja William Urquarta v Linddalu. Omenjeni stražniki so zaposleni pri Big Four železnici.

Washington, D. C. — Eksekutiva Ameriške delavske federacije je izdala oklic na organizirano delavstvo, da podpira stavkajoče železničarje, da se napravi pravična izravnavna spornih vprašanj v interesu stavkajočih železniških delavcev.

Oklic pravi, da ne bo pravi ameriški mož ali organiziran delavec opravljal dela, ki so ga preje vršili stavkajoči železniški delavci. Stvar, za katero se bojujejo železniški delavci, je vredna vse podpore. Oklic končuje z apelom na delavstvo, da naj bo solidarno v tem boju, da stavkarji izidejo iz tega boja proti nazadnjaškim podjetnikom kot zmagovalci.

Priseljevanje tokom novega fiskalnega leta.

IV. Kdo sme priti čez kvoto?

New York. (Jugoslovanski deleček F. L. I. S.) Potem ko je kvota (mesečna ali letna) izrpana, morejo biti pripuščeni v Združene države le sledeči inozemci:

1. Vladni uradniki (na pr. polaniški in konzularno osebe), njihove družine, pomočniki, službeniki in nameščenci;

2. Inozemci, ki nameravajo potovati brez presledka skozi teritorij Združenih držav v drugo inozemsko državo;

3. Inozemci, katerim je bil že dovoljen vstop v Združene države, ako kasneje potujejo iz enega dela Združenih držav skozi sosedno inozemsko ozemlje;

4. Inozemci, ki prihajajo v Združene države le na obisk radi zabave ali radi začasnega opravka. Ta obisk sme kvečjemu trajati šest mesecev. Ako bi se našlo, da je dotičnik opustil namen začasnega obiska in bi bilo iz okoliščin razvidno, da se je nastanil v Združenih državah, bo naznanjen priseljenjskim oblastim za deportacijo;

5. Inozemci, ki so bili vsaj akoli pet let pred prihodom v Združene države nastanjeni v Kanadi, Newfoundlandu, Kubi, Mehiki, v vseh deželah centralne in južne Amerike in v sosednjih otokih;

6. Inozemci pod 18. letom, ki so otroci državljanov Združenih držav;

7. Inozemci, ki se vračajo v Združene države po začasnem obisku v inozemstvu. Ta določba je posebne važnosti za one priseljence, ki — dasi nimajo še drugega papirja — hočejo obiskati stari kraj. Pod "začasnim obiskom" v inozemstvu" smatra se odsotnost od ne več kot šestih mesecev od dneva odhoda iz Združenih držav; domneva se namreč, da odsotnost šestih mesecev ne vsebuje opustitve nastanjenosti (residence) v Združenih državah. Ako pa inozemec ostane v inozemstvu čez šest mesecev, obvelja domneva, da ni več nastanjen v Združenih državah. To domnevo pa utegne ovreči s tem, da predloži priseljenjskim oblastim taka dokazila, ki naj jih pripravijo o njegovi nastanjenosti v Združenih državah. Z drugimi besedami: Ako se inozemec vrne nazaj tekem šest mesecev od dneva odhoda iz Združenih držav, on sme priti nazaj, tudi če je bila kvota njegove rojstne dežele že izrpana; posebnih dokazil ni treba, ker se priseljenjske oblasti prepričajo o resničnosti šestmesečne odsotnosti iz potniških seznamov odhajajočih parnikov.

Ako pa inozemec ostane odsoten čez šest mesecev, on bo pripušččen čez kvoto le v slučaju, da je v stanu dokazati na nedvomen način, da je ob svojem odhodu imel namen povrniti se kmalu v Združene države in da je raditega njegova odsotnost smatrali za začasno; na pr. ako dokaže, da se ni mogel povrniti tekem šest mesecev radi bolezni. Pravico do prihoda v Združene države čez kvoto ima pa le vračajoči se priseljence sam. Ako ob svojem povratku pripelje sem svojo ženo, otroke ali druge sorodnike, ti utegnejo biti deportirani, ako je bila kvota že izrpana.

8. Inozemci, ki so po pokliu gledališki igralci, umetniki, pevci, bolnišarke, duhovniki, vseučilišni profesorji ali osebe, ki spadajo k priznanemu znanstvenemu pokliu;

Poslednje tri vrste oseb se ve-

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.



Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calkins, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 82, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 406 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenkar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terfili, Box 161, Lawrence, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHOĐNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugoslapad. Max Marc, Box 186, Buhl, Minn., za severozapad. Mike Zugel, 8453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalts, predsednik, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 5805 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. Joško Oren, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Jos. Shuk, 1101 E. 63rd St., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kara, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZOR! — Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVIO: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednute vobše se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltsu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je agoraj.

Vsi pripravi na gl. porotni odesek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 416 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednute, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

darle vstevajo v kvoto, dokler ni ista izrpana, a morejo priti tudi potem, ko je kvota izrpana. Prejšnji pa se nikdar ne vstevajo v kvoto. Razun gori navedenih slučajev, se nobenemu inozemcu ne dovoljuje vstop v Združene države, ako pride potem, ko je mesečna ali letna kvota izrpana.

APEL NA SLOVENSKO DELAVSTVO V AMERIKI.

Podpisano začasno načelstvo "Stavbene in gostilniške zadruga Delavski Dom v Zagorju ob Savi se obrača na zavedno slovensko delavstvo v Ameriki, da bi nam priskočili na pomoč z gnotnimi prispevki v korist zgradbe Delavskega doma v Zagorju ob Savi.

Svetovna reakcija, posebno še naša jugoslovanska, čimdalje bolj ovira razvoj socialističnega gibanja. Parola vseh meščanskih strank je, da uničijo naš mladi socialistični pokret, da jim bo na ta način mogoče še v nadalje izkoriščati delavsko ljudstvo.

Naloga socialističnega delavstva je, da se buržoaziji prepreči izvrševati njene nakane. Mi smo posvani osvoboditi človeštvo mezne sužnosti in izkoriščanja. V ta namen moramo posvetiti vse pašnjo vzgojevanju delavske mladine. Za to svrho potrebujemo sredstev. In teh, sodrugi, nam manjka. Razmere v Jugoslaviji so za delavstvo mizerne. Nezavednost delavstva je še velika. Valed takih razmer ne moremo delati toliko na vseh poljih naših aktivnosti, kolikor bi morali.

Najlažše pri tem je to, da nam manjkajo potrebni prostori, kjer bi mogli našo mladino socialistično, vzgajati in ji dati razvedrilo v naših kroških.

Na žalost moramo konstatirati, da gre danes naša mladina v meščanske tabore, ki imajo vsa sredstva na razpolago, da našo mladino duševno zastrupljajo in ovirajo ves socialistični pokret.

Radi teh vzrokov smo tu v Zagorju ob Savi, kjer je velik industrijski kraj, sklenili postaviti delavski dom, zbirališče zavednemu delavstvu in shajališče mladini delavskih starišev, kjer bo naša pošteno razvedrilo in pravi pouk, ki jo bo vodil v socialistične vrste.

Sodrugri onkraj morja, speliramo na vas, da nas podpirate v tej akciji. Kar mislimo zgraditi, ne bo samo naša posest, ampak last velike, zvišene ideje proletarev vsega sveta.

S sodrugim pozdravom,

"Krajevna politična organizacija socialistične stranke Jugoslavije", Jurij Arh, t. č. predsednik.

Delavsko izobraževalno društvo "Svoboda", podružnica Zagorje, Rihard Raneinger, Anton Ule.

(Opomba. — Prispevke je pošiljati na naslov: Stavbena in gostilniška zadruga "Delavski Dom" v Zagorju ob Savi, Slovenija, Jugoslavija, Europe.)

Veliko potnikov.

V STARI KRAJ ODHAJA veliko rojakov. Ako ste tudi Vi namenjeni tja, tedaj najbolje storite, ako potujete skozi podpisano tvrdico, ki jo snana saradi točno potrebe in priporočena od onih, ki se jo potoviti.

IZ STAREGA KRAJA ha prilo po 1. Juliju nepot valje številce novih priseljencev. Ako helite tudi Vi dobiti tako osebo som, tedaj nam pišite po naš doljna tozadovna pojasnila.

PRI POSILJANJU DENAR. JA se pred vsem valno tri stvari in snori: hitrost, cena in varnost. Naša banka Vam nudi vse tri. Posušite se jo torej vsoje, kadar pošiljate denar.

Za vse nadaljna pojasnila se obrnite na

SLOVENSKO BANKO
ZAKRAJSEK & ČESARK
70 — 9th Ave.,
NEW YORK CITY.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave.,
NEW YORK, N. Y.

ZASTOPNIŠTVO

Slovenske Banke D. D., Zagreb, Prva Hrvatske Stidionice, Zagreb, Francosko-Srbska Banka, Beograd, in njih potrditve v Jugoslaviji.

Izpolnjuje v avtorizirani AMERIŠKEM delavcu v dinarjih in kronah v stavcu kraju

POTOM POSTE IN BRZOJAVNO.

PRODAJAM SIFKARTE ZA VSE LINIJE.

VAM PREKRŠIM ROJAKE IZ STAREGA KRAJA.

ORAVIJAM VSE BANONE POSLE.

PREJEMAM DENAR NA VLOGE IN FLACIJEM 4% OBREBTI.

Pišite po cenik.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave.,
NEW YORK, N. Y.

CUNARD
ANCHUT DONALDSON

Dirigenti in adini parov v DUBROVNIK ali Roko, ki se kurt s eljmo iz plove hitro

ITALIA Aug. 12.

V 9 OEN V JUGOSLAVIJO na trah gorstih, ki plujejo vseh TOREK iz New Yorka. Vsi potniki ustrojega razreda imajo kabine.

MAURETANIA **AQUITANIA**
BERENGARIA
preko Cherbourg

Za vsa nista upravljanja najbližnjega zastopstva v vadem mestu ali štediti.

Frank Heller:

Blagajna velikega vojvode.

Roman.

Iz švedštine preložil F. J.—e.

(Dalje.)

Deloma, sešor! Bekker sem vam že, da sem s svojimi prijatelji snoval že najrazličnejše načrte, ki so bili radi pomanjkanja obratne glavnice negotovi, neizvedljivi. Se nocoj pa poljskim svoje prijatelje, da se posvetujemo in v najkrajšem času vam sporočim naše sklepe.

Luis je izrekel te besede s velikim dostojanstvom in lahkim očitkom. Jasnejše so govorile poželjive oči: Tako le majhen predjem bi ne bil nikakor odveč, bil bi zelo koristen, ako hočemo vprijeti revolucijo. Toda Bekkerjeve oči so ostale mirne in nikakor niso mogle razumeti te neme govorice.

"Dobro!" je odgovoril. "Dogaovorite se s svojimi prijatelji in potem mi poročite vse. Samo nekaj vam moram svetovati: Kolikor hitrejši ste v svojih sklepih, toliko bolj bo za vas. Ako imate kolikšaj vreden načrt, pridite, denarja je dovolj (—pokažite denar na mizi—) ako vam manjka sredstev in pripomočkov, tudi ta se bodo našla (—izvlekel je iz žepa svetel revolver—)

Luis se zganil, ne vemo, ali se je ustrašil, ali pa mu je prišla neka nova misel:

"Sešor! Nekaj sem skoraj pozabil. Brezpogojno moramo imeti nekaj orožja ... in vendar veste ..."

"Seveda, to je samo po sebi razumljivo, kakšna revolucija pa bi bila to, brez smodnikovnega di. Bodite brez skrbi: v enem tednu vam izročim potrebno orožje. Takoj jutri brzojavim svoje mu dobremu prijatelju v Barcelono. Vi pokurite ta čas a pripravami. Kolikor prej končate vse to, toliko bolj bo za vas, dragi Luis, zapomnite si to!"

Bekkerjev glas, ki je bil v za-

četku razgovora previden in uljuden, je postajal vedno bolj odločen in zapovedovalen. Iz sešora Hernandez je postal samo Hernandez, a iz tega nazadnje samo Luis. Sedaj, ko je bil s svojim možakom na čistem, je bilo nepotrebno hoditi po ovinkih. Luis je opazil to spremembo in mu ni bila nič kaj ugodna. Hotel je že proti takemu tonu protestirati, toda premislil se je, poklonil se mu je in zašepetal:

"Kakor hitro bo mogoče!"

Potem pa je hitro odšel iz sobe ...

Gospod Bekker je zaklenil za njim vrata. Ker pa je Luis še kratak trenutek postal pred vratmi na hodniku, je slišal, da se je zaklenila še neka druga ključavnica, gotovo je tujec zaklenil svoj denar. Sel je nato počasi po stopnicah; ko pa je prišel do srede stopnic, se je ustavil, spomnil se je nečesa:

"Rad bi vendarle vedel, kakaj ima gospod Bekker tako zatekla lica ... Kaj, ako bi mu ona polkeva ..."

Pri ti misli se je zasmejal tako glasno, da je odmeval smeh po vsem starem stopnišču hotela "Universal".

Razgovor, ki smo ga ravnokar opisali, se je vršil 13. februarja 1910. Ko se je štiri dni pozneje vsedel gospod Bekker v obedni hotel "Universal" na svoj navadni prostor, vstopil je Luis, poklical ga in mu zašepetal:

"Sešor, mi smo pripravljeni."

"No, posebno pač niste hiteli," je odgovoril hladno gospod Bekker. "Jaz sem čisto obupal nad vami in še sem mislil spremeniti svoje načrte."

Luis je bil akrajno nervozen. "Sešor, morate nam oprostiti. Toda, zakamili smo se radi odločnosti nekakega svojega prijatelja, ki smo ga absolutno potrebovali, on je jako važna oseba. Ako me hočete spremiti danes, da se udeležite našega sestanka, videli in slišali boste vse sami."

"Kaj mislite, da bomo malo pokrokali?" je raket Bekker porogljivo. "Ali je tudi na Minorki

taka navada? Torej kje se dobi va."

"Zunaj na trgu, takoj ko končate obed. Ali vam je prav?"

Bekker je priklimal, Luis je pa hitro odšel.

Pol ure potem je našel Bekker na Plazueli di San Christobal mladega Luisa, ki je nervozno čakal nanj. Ravnokar se je stemnilo, kajti v teh krajih sledi dnevu neposredno noč, v mesecu februarju je ob petih popoldne. Nebo je osvetljeval mesec s svojimi belomodrimi žarki, da je imelo nekako porcelansko barvo. Vse naokoli je bilo popolnoma mirno, palme, ki so se dvigale proti nebu na trgu, so stale nepremakljivo ... samo iz daljave se je slišalo valovanje Sredozemskega morja, ki ne miruje tudi v najlepšem času. Tam na zapadu so se pa v črno noč začrtavali obrisi starega dvora.

"Dobro, da imamo nocoj mesec" je nagovoril s spoštljivim poklonom Luis svojega novega delodajalca. "Naša plinarna je že pred tednom ustavila obrat, da smo sedaj brez skromne plinske razsvetljave. Davki so veliki, da jih ne more nikdo plačevati. — Sem kaj, sem kaj, sešor."

Sel je par korakov naprej. Sledil mu je v kratkem presledku gospod Bekker in vlekel svoje cigare, bil je samozavesten kot vosek. Šla sta v najstarejši del prestolnice, ki se je naslanjal na severu pristanišča na obronke stare trdnjave. Ulice so bile ozke, niti meter širine niso imele ... hiše so imele temne uhode, akopi nje so se videle v mesečini strme stopnice v gornja nadstropja. Okna, ki so bila povsod, samo tam ne, kamor bi po simetriji spadala, so bila zagrnjena s sivozelenimi žaluzijami, tako da je bila ulica podobna hodniku stare jedrnice.

Na križišču posameznih ulic so bile predmestne gostilnice, izra spuščenih zastorov se je svetlikala blede luč, ališalo se je sviranje na mandolinlo, razločevalo neubrane pesmi ... sicer je pa bilo vse na okoli tiho ... mesto je bilo kot izumrlo.

(Dalje prihodnjič.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Zaradi političnih trikov umira kmetstvo od gladi. Belgrajska vlada in samega kralja so opozorili narodni poslanci, časopisje in javnost na gladojoče v Dalmaciji, kjer so ljudje prišli že umirati. Belgrajska vlada se ni zganila, pač pa je odpisala. Zagreb vagon živeža, hrvaško seljaško gospodarstvo društvo pa 60 milijonov kron za prehrano siromašnega prebivalstva. Toda ta akcija je naletela pri belgrajski vladi na nečuvane zapreke, tako da so morali opustiti vsako nadaljnjo pomoč. Vlada namreč ni hotela dati na raspolago potrebnih vagonov za prevažanje živeža. To poročilo se bo zdelo marikateremu neverjetno, toda je resnično. Hrvaški listi poročajo, da so preprečili pomoč gladojočim v Dalmaciji demokrati, ker ne dopustijo, da bi poslali Hrvači iz Hrvaške in Slavonije, dalmatinskim Hrvatom živež, v vrednosti 60 milijonov kron.

Amnestija. Ob priliki kraljeve poroke so izdali amnestijo, katere je bilo deležnih v celi kraljevini okoli 15.000 oseb. Zadnji čas je že bil, da so jo izdali, zakaj je še so bile zaradi malenkostnih pregreškov že prenapolnjene. Vendar pa so izdali amnestijo v nepovoljni meri, zakaj velik del političnih krivcev je ostal v zaporih. Ti bodo morali počakati na prihodnje dinastično veselje.

Neurede. V Prestranku na Notranjem je priselila žena svojem možu — delavcu na železničnem kosilo. Ko se je naslonila na železniški voz, je vlak potegnil, žena pa je padla pod kolesa, ki so jo pred očmi moža razmesarili. Prepeljali so jo v postojansko bolnišnico, pa bilo je že prepozno. — Anton Simončič, zelo vreden dijak III. raz. gimnazije v Mariboru je 25. junija obiral doma lipovo evetje. Po neprevidnosti je padel s drevesa tako nesrečno, da si je razbil lobanjo in takoj umrl.

Kraljeva poroka — zaplenjena. Kino film, ki je predstavljal kraljevo poroko, je bil v Belgradu iz neznanega vzroka zaplenjen. Brezdomno zato, ker je našla slepa kura zrno, a v Belgradu so enkrat sprevideli, da film kraljeve poroke res ne spada drugam kot v koš.

Madovi kapitalistične vagoje. V Rušah pri Mariboru se je ustrčil poslovodja "Srpske zadruške banke" v Novem Sadu. Anton Šarh, ki je po opravih često prišel v Maribor. Šarh se je v zadnjem času udal pijači in slabi tovaritvi. Posledica tega je bila, da so ga tožili zaradi ponesverjenja. Ko je brat povedal samomorilecu, da ga iščejo orožniki, se je ustrelil. Predno je umrl, je še prosil brata, naj pozdravi vse, posebno pa še mater. Njegova žena se nahaja v Slovenskih goricah v blagoslovljenem stanu.

Čudne vesti krojijo o D'Anunziju. Italijanski pesnik D'Anunzio se je v zadnjem času vrget s veliko vnemo na študij socializma. Italijanski listi poročajo, da hoče združiti socialiste in fašiste v skupno fronto proti skupnemu neprijatelju, namreč nazadnjaškemu duhu ozir. splošni nezavednosti. Baje se je že precej fašistovskih voditeljev izrekel za D'Anunzija, pa so zapustili Mussolinija, svojega voditelja. Če je vse res, potem nam dokazuje ta slučaj, da prihajajo do spoznanja tudi najbolj kapitalistično vagojo obdarjeni ljudje, da je treba tisto, o čemer sem prebrčan, da je pravo, tudi izvrševati. Zanimivo pa je, da so skoro vsi umetniki le umetniki, v slabem pomenu besede namreč in le redkokdaj ljudje. Pridigujejo drugim izpolnjevanje samih lepih lastnosti, sami pa se valjajo v najgrehu kalužah vsakdanjega življenja.

Generalna stavka na Poljskem proti Korfantiu.

Berlin, 19. jul. — Na Poljskem je izbruhnila generalna stavka delavcev in kmetov proti ministrskemu predsedniku Korfantiu. Zastavkali niso le socialisti, temveč tudi demokratje; celo predsednik Pilsudski je zagrozil, da rezignira, ako Korfanti ne odstopi.

SEVEROVA ZDRAVILA VZDRUŽUJO ZDRAVJE V DRUŽINAH

Onemogle, nerazvorne ženske bodo gotovo dobile uspešno odprmoč kadar uživajo

SEVERA'S REGULATOR

Tonika za ženske. Promaga bolečine, popavi neredne funkcije, pomaga naravi okrepati oslabele ženske organe in jim povrne normalne razmere.

CENA \$1.25 Vprašajte v lekarnah. W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS, IOWA

Priseljevanje iz starega kraja v Ameriko je bilo 1. julija t. l. odprto.

Pišite meni, da vam naredim pravilne in dobre prošnje. Če oseba ne pride povrnem denar. Ne odlašajte da ne bo kvota zopet izčrpana.

MATIJA SKENDER, JAVNI NOTAR na Ameriko in stari kraj. 527 Butler Street, PITTSBURGH, PA.

Dr. J. V. Grahek ZDRAVNIK.

Uradne ure so: 10:00 zjutraj do 2:30 popoldne.

845 E. Ohio Street. Telefon Cedar 2388. E. S. PITTSBURGH, PA.

POSUŽITE SE TE UGODNE PRILIKE

Prilike katero vam nudi trg obvezne za dobičkonano investiranje vaših prihrankov?

Naša tekoča ponudba vsebuje investicije raznih vrst o katerih se lahko prepričate pri nas in vam s veseljem pojasnimo.

OTIS & CO., 216 Superior Ave. N. E., CLEVELAND, OHIO.

John F. Perko Foreign Investors Department.

COLUMBIA GRAMOFONE

od \$30.00 — \$250.00. VELIKA ZALOGA PLOŠČ V VSEH JEZIKIH. Imam novo zalogo nemških importiranih "Homokord" rekordov. Brezplačne cenike dobite pri: VICTOR NAVINŠEK, 331 Grove St., Conemaugh, Pa.

ROJAK PAJK JE

V trgovini nad 16 let, na tisoče dolarjev razpoložljive blaga po celi Ameriki pa se ni nikdar slišalo da ni vsak dobil pošteno blago. Kdor od nas enkrat kupi, se kupi. Pošljite brezplačne cenike po celi Ameriki za ure, slatnina, srebrnina, diamante, prstane, dalje prave glasne Columbia gramofone, slovenske in v vseh drugih jezikih gramofonske plošče, zastave, regalije, kape i. t. d. On je edini pravi zastopnik v Conemaugh, Pa., za Columbia gramofone in plošče. En sam poskus in prepričali se bode. IVAN PAJK, 24 Main St., Conemaugh, Pa.

VSAM PREVIDEN VLAGATELJ VPOŠTEVA PRI NALOŽITVI SVOJEGA DENARJA

SIGURNOST IN DOHODEK

Vložite Vaše prihrane pri nas na

"Special Interest Account"

ker uživata te prednosti v polni meri. SIGURNOST vloge Vam je zagotovljena v pokritju s najboljšimi ameriškim bondi, čisti DOHODEK pa iznosa 4% na leto. VLOGE SE LANKE ZACNEJO S \$5.00

GLAVNO ZASTOPSTVO JADRANSKE BANKE Frank Sakser State Bank 82 Cortlandt Street, New York City

RAD BI IZVEDEL

za mojega brata Ignac Oblaka, po domače iz Premetocovega mlina nad Škofjo Loko. Zadnjič sem o njem slišal leta 1906 in od tedaj mi ni nič znano o njem. Cenjena rojake prosim širno Amerike, če je kateremu kaj znano o njem, naj ga opozorijo na ta oglas, ker sam ni zmožen čitanja, za kar sem priovlji povrniti morebitne stroške. Poročati mu imam veliko zelo važnih stvari iz starega kraja, vnel tega ga prosim, naj se mi prijavi na moj naslov: Joseph Oblak, Box 703, Clinton, Ind. (Adv.)

SLOVENSKA ZDRAVNIŠKA KNJIGA

za ženske se lahko kupi pri Dr. Soukup, cena je \$5. Ta zdravnik tudi še nadalje sprejema nove učenke v njegovo šolo za učenje za babice. On sprejema tudi bolnike v njegovem stanovanju vask dan in ob večerih; ob nedeljah samo dopoldne.

DR. A. M. SOUKUP, 3539 W. 22nd St., cor. Millard Ave., (Adv.) CHICAGO, ILL.

Hitra potniška vožnja iz New Yorka v TRST (preko Napulja) — Ameriški politain parnikom PHILADELPHIA

Modkrov 15.000 ton. Pluje Aug. 15 in Okt. 1.

Parnik Philadelphia je en najhitrejših, večjih in izvrstno vremenih parnikov med New Yorkimi in sredozemskimi plovilami.

Prvi, drugi in tretji razred, izvrstne tretjeje razreda kabine s 2 in 4 prostori. Dosti vina pri vsakem obedu.

Za ceno in rezervacijo prijavit se pri domačemu zastopniku ali pa pri JOHN J. DWYER, Gen. Agent, 15 Pearl St., New York. K. W. KEMPF, Gen. Western Pass. Agent, 120 N. La Salle St., Chicago, Ill.

DEDŠČINA.

Oglasi naj se na spodnji naslov ANA POTOČAR in njeni mladolletni hčeri ANA IN MARJA, žena in otroka pred nekako dvema leti ubitega LOUIS POTOČAR-JA člana društva št. 52, S. N. P. J. v Broughton, Pa.

Slučajno pa, da kdo ve za njih naslov, naj jih opozori na ta oglas ali javi njih naslov banki.

POTTER TITLE & TRUST CO., Administrator of the Estate of Louis Potocher, Pittsburgh, Pa.

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhanje vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje. Grocerijam, sladničarjem in v prodajne železnice damo primeren popust pri vseh naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

F. M. Dostojevski:

BESI

Roman v treh delih.

Preložil Vladimir Levstik.

(Dalje.)

"Ne plašite se, vi moje tiha, moja kristjanka!" je zaklical Sofji Matvejevni, sam "akoraj prepričan o resničnosti svoje zgodbe; da si niva povedala niti enkrat v vsem svojem življenju."

Kot varok toli šudnega položaja stvari se je prikazala v nadaljni povesti blondinka — ne vem, koga je mislil Stepan Trofimovič, ako ne Darje Pavlovne. Ta blondinka je bila rejenka temnolase, svoje daljne sorodnice; nji se je imela zahvaliti za vse. Temnolaska je nazadnje zapazila blondinkino ljubezen do Stepana Trofimoviča ter se čisto zaprla vase. Pa tudi blondinka je s svoje strani spoznala temnolaskino ljubezen do Stepana Trofimoviča in se takisto zaprla vase. Tako so molčali vsi trije dolgi dvajset let, zaprti vase in onemogli od vzajemne velikodušnosti. "O, kakšna strast je bila to, kakšna strast!" je vzkliknil, hlipaje v najodkritosrečnejšem zano. "Videl sem njeno krasoto v polnem cvetu," je pel o temnolaski, "ugledal sem jo s krvavečim srcem danzadnem ko je hodila mimo mene kakor bi se sramovala svoje lepote." Enkrat se mu je zareklo: "svoje polnote". In končno je pobegnil ter pustil ves šarki dvajsetletni sen za seboj. "Vingt ans! In zdaj mahoma na veliki cesti. ... V trenutku posebne razvnetosti, možganov je začel nato razlagati Sofji Matvejevni, kaj pomeni njiju današnje "toli nenadno in toli usodno srečanje na veke vekov". Sofja Matvejevna je v strašni zmedenosti vstala s divana; in ko je celo poizkusil pasti pred njo na kolena, je začela jokati. ... Somrak se je gostil; že nekaj ur sta bila sama zaprta v izbi. ...

"Ne, ne, pustite me rajši v drugo sobo," je prosila jecljaje, "drugače si utegnejo misliti bogve kaj."

Nazadnje se ga je rešila; pustil je je ter ji obljubil, da leže nemudoma spat. Pri slovesu je še potožil, da ga hudo glava boli. Vrečo in druge stvari je bila pustila Sofja Matvejevna že ob prihodu v prvi sobi, ker je mislila prenočiti pri domačih. Toda počitek ji ni bil usojen.

Ponoči je popadla Stepana Trofimoviča me ni v vsem njegovim prijateljem tako dobro znana kolerina, kakor navadno po vsakem pretrseanju živcev in srčnem razburjenju, ki ga je zadelo. Uboga Sofja Matvejevna ni zatlanila oči; vso noč je stregla bolniku. Gospodinja in tujci, ki so spali v prvi sobi, so godrnjali, ker je morala pri tem večkrat hoditi skozi njo iz hiše; in zjutraj so začeli naravnost smerjati, ko si je umislila in hotela postaviti samovar.

Stepan Trofimovič je bil ves čas napada polnezavesten; le včasih se mu je zdelo kakor v sanjah, da postavlja nekdo samovar, da mu daje piti malinovec in mu obklada prsi s nečim vročim. Toda čutil je skoraj sleherni minuto, da je ona pri njem; ona hodi semintja ter ga vadijuje z ležišča in spet polaga nanj. Ob treh zjutraj mu je odleglo; vzdignil se je, spustil noge s postelje, njaka ter se zvalil pred njo na tla. Ta ni bil več

prejšnji poklek: vrget se je k njenim nogam in poljubljaj rob njene obleke. ...

"Nehajte, prosim vas, saj ne zaslužim," je jecljala, izkušaje ga vzdigniti na posteljo.

"Rešiteljica moja" je pobožno sklenil roke. "Vous etes noble comme une marquise! Le jas sem malopridnež! O, vse moje življenje je bilo brez časti. ..."

"Pomirite se", ga je rotila Sofja Matvejevna.

"Vse ono, kar sem vam pravil, je bilo zlagano — zaradi slave in bleška, iz nečimurnosti! Vse, vse, do zadnje besede; o jaz malopridnež, malopridnež!"

Tako je prešla kolerina v napad histeričnega obtoževanja samega sebe. Te napade sem že omenil, ko sem govoril o pismih, katera je pisaril Varvari Petrovni. Naenkrat se je spomnil Lize, kako jo je srečal včeraj zjutraj.

Tako strašno je bilo vse to — gotovo se je zgodila nesreča; toda jaz nisem vprašal, nisem svedel ničesar! Zgolj nase sem mislil! Oh, kaj je njó? Ali vi ne veste?" je moldeval Sofjo Matvejevno.

Nato se je zaklinjal, da "noče biti nezvest" in se vrne k "nji" (to je Varvari Petrovni). Vaak dan bova hodila (s Sofjo Matvejevno) pred njena vrata in jo bova tiho gledala, kako seda v kočijo, da se odpelje na jutranji isprehod. ... O, naj me udari še po drugem licu; z nasladi sprejemam udarec. Nastavim ji drugo lice comme dans votre livre! Šele zdaj, šele zdaj sem spoznal, kaj se pravi nastaviti drugo lice. ... Nikoli prej nisem čutil tega!"

Sofja Matvejevna trepete še zdaj, kadar se spomni teh dveh strašnih dni svojega življenja. Stepan Trofimovič je obel tako resno, da se mogel odpeljati s parnikom, ki je priplul topot ob dveh popoldne; in ker ga ni mogla pustiti samega, se tudi ona ni peljala v Spasov. Po njenem pripovedovanju je bil celo vesel, da je parnik zamujen:

"Nu, hvala Bogu, imenitno!" je mrmral v postelji, "tako sem se bal, da se odpeljeva. Tako dobro je tu, bolje nego kjerkoli. ... Ali me ne zapustite? O, saj me niste zapustili!"

V resnici pa "tu" nikakor ni bilo tako dobro, le ob nji hotel ničesar slišati o njenih krikih in skrbih; njegova glava je bila polna samih fantazij. Svoje bolezen je imel za nekaj prehodnega, za neumnost, ki sploh ni mislil nanjo; ves čas si je slišal le to, kako pojdeti prodajat "knjižice". In prosil jo je, naj mu bere kaj iz evange-lja.

"Že davno ga nisel bral ... v izvirniku. Le-ko me kdo kaj povpraša, jaz pa se zmotim; vse-eno se bo treba pripraviti."

Sedla je zraven njega in odprla knjigo.

"Prekrasno berete", jo je ustavil "pri prvi vrstici. "Vidim, vidim, da se nisem zmotil!" je dodal nejasno, toda vzneseno.

V obče je plaval v neprestanem zanosu. Prebrala je pridigo na gori.

"Asses, asses, mon enfant, dovolj je ... Ma-ri mislite, da to ni dovolj!"

V onemoglosti je zaprl oči. Slab je bil nepopisno, toda še pri zavesti. Sofja Matvejevna je vstala, meneč, da hoče zaspati; pridrla jo je.

(Dalje prihodnjič.)